

Hullámtéri nyárgazdálkodás a NEFAG Zrt.-nél

Szakmai tanulmányúton járt az Erdőművelési Szakosztály

2018. július 24-én a NEFAG Zrt.-nél járt az Erdőművelési Szakosztály. Kiemelt téma a hullámtéri nyárgazdálkodás volt. A jó termőhelyen ültetett nemesnyár az egyik legnagyobb gazdasági értéket termelő potenciállal rendelkezik. Jelenleg országos szinten folyik a nemesnyárasok lecserélése lassan növény-állományokra. A szakmai nap ennek a folyamatnak a közeli és távolabbi következményeire próbált rámutatni.

A NEFAG Zrt. Szolnoki Erdészete 64 községhatárban kezel állami erdőket. Jelenleg a kezelt erdők 16%-a nemesnyár. A legnagyobb gazdasági eredményt termelő cca. 1300 hektár nemesnyárasból, illetve nemesnyár utáni erdőfelújításokból néztünk meg néhányat a Szolnoki Erdészet területén.

Ezeknek a hullámtéri erdőknek a specialitása, hogy – bár a vízrendezés eredményeként mesterségesen kialakult területek – részei a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetnek, ezért az erdészeti és a vízügyi mellett a természetvédelmi hatóság is illetékes a hatósági eljárásokban.

A NEFAG Zrt. által kezelt hullámtéri védett erdőknek mára csak 42%-a nemesnyár a korábbi 76% helyett.

Első megállónk Szolnok községhatárban egy hazai nyár elegyes nemesnyár-felújítás volt. Ezen a termőhelyen a jól megválasztott nemesnyárklónok már kilencévesen is produkálnak hámozási rönköt, a hektáronkénti bruttó fatömeg elérheti a 800 m³-t is.

Mivel 23–27 éves vágáskorokat alkalmaznak, ezért minden év munkáit nagy odafigyeléssel és költséghatékonyan kell elvégezni. A megtekintett erdőfelújításban csak az előírások miatt minden második sorba ültetett szürke nyár láthatóan töredékét produkálja az olasz nyárérnak.

Az ápolási munkák fontos része az első három évben az évi legalább kétszeri kézi tányérozás és sorkaszálás, illetve

az évi három alkalommal elvégzett sorköztárcsázás. Hullámtéren nélkülözhetetlen a befejezést követő sorköztárcsázás is, mert ennek elhagyása a gyalogakác azonnali elburjánzását hozná magával.

Második megállónk Szolnok községhatárban egy első éves 'Kopecky nyár' felújítás. Itt tuskófúrás, kalapácsos zúzás, mélyforgatás és nehéztárcsázás után 4,5 m sortávval, hektáronként 740 db suháng ültetése történt. A mélyforgatásnál nagyon fontos az ekefej elé szerelt gyökérvágó él alkalmazása.

Az erdőművelési munkákból a fattyúhajtások májusig történő eltávolítása és a vegetációs időn kívül végzendő nye-

sés fontossága is szóba került. A csúcshajtás kései befásodásából adódó későbbi alaki hibák mellett a legfontosabb károsítók a bögölyszitkár (*Paranthrene tabaniformis*), a nyár kéregfekély (*Cryptodiaporthe populea*) és az őz.

A harmadik helyszínen, Tiszapüspöki községhatárban nemesnyár letermelése utáni hazai lombelegyes szürke nyáras erdőfelújítást néztünk meg. Az erdőfelújítás közelében jól megfigyelhetők a Közép-Tisza-vidék vízrendezése miatti változások kedvezőtlen hatásai (mederbevágódás, alacsonyabb kisvizek, magasabb és gyakoribb elöntések, övzatonnyok, feliszapolódások).

Az erdősisítés mellett kialakult eszmecsere kapcsán vendéglátóink beszámoltak a természetvédelem folyamatosan változó és szigorodó követelménytámasztásairól. Hogy jutottak el az őshonos elegyes nemesnyárasról a hazai nyárasra, őshonos lombelegyes hazai nyárasra át a minimum öt őshonos lombelegyes hazai nyárasig. Ennek ér-

dekében a nemzeti park igazgatóság bevonásával készült erdőtervekben meghatározott célállományokat is felülírták. A természetvédelmi célok távlati elérésében jelentős akadályozó tényező az időbeli és térbeli korlátozások hatása.

Az első kivitellel érintett erdőrész mellett egy véghasználati korú 28 éves, 38 cm átlagos mellmagassági átmérőjű, 38 m átlagos magasságú nemesnyáras, egy hetvenéves kocsányos tölgyes és egy húszéves szürke nyáras jól reprezentálja, hogy a nemesnyár őshonos fajokra cserélésével töredékére – egyes esetekben nullára – csökken az egységnyi idő alatt kitermelhető és értékesíthető faanyag.

Mindez természetesen a faimport növekedése mellett munkahelyek megszűnését is okozza azért, hogy őshonos fafajú – gazdaságilag sokkal kisebb értékű – erdősitéseket hozunk létre.

Külön ellentmondás, hogy miközben a vízügyi hatóság a korábban vízfolyásra merőlegesen képzett tuskósorokat felszámoltatja, a gazdasági indokból felnyesett nemesnyárasok helyett a habitusa miatt az árvíz lefolyását megállító szürke nyár ültetését kényszeríti ki a természetvédelem.

Utolsó terepi helyszínünk Besenyszög községhatárban egy 27 éves olasz nyár tarvágás volt. A természetvédelem által vegetációs időszakban kivételesen engedélyezett faki-termelésen kielemeztük a nemesnyárasokból napjainkban termelt választékokat és azok piacát. Megtudtuk, hogy míg a hullámtéri nemesnyár-véghasználatok hámozási rönk kihozatala eléri a 60%-ot, a homoki nemesnyárasoké csupán 30% körüli.

A terepen látottakat a NEFAG Zrt. központjában egy kiválóan összeállított előadást követő eszmecserevel zártuk.

Fontos kiemelni, hogy mesterségesen létrejött termőhelyi viszonyok között öröklődik fel az erdőgazdálkodás a természetvédelmi és a vízügyi elvárások között. A hullámtér fatermő képességére jó példa, hogy itt a nemesnyárasok hektáronkénti árbevétele háromszorosa a homoki nemesnyárasokénak.

A hullámtéri nemesnyárasok egy évre vetített gazdasági hozama tízszerese az ugyanott lévő szürke nyárasénak, amennyiben azokat vágásos üzemmóddal lehetne kezelni.

Az erdőtervi célállományokból, és a természetvédelmi igényekből lemodellezhető, hogy ezeken a gazdaságilag kiemelkedően jó termőhelyeken a természetvédelmi igényből végrehajtott fafajcseré eredményeként 2026-ra gyakorlatilag nem lenne gazdasági haszonnal bíró fakitermelés.

A hullámtéri erdőgazdálkodás az élet- és vagyonbiztonságot védő műszaki létesítményrendszer működtetését igénylő területen zajlik, amelyen belül területi alapon meg kell határozni a közérdekek közötti észszerű prioritásokat.

Speciális ártéri erdőkezelési szabályok kialakítása szükséges, összhangban a mederkezelési tervekkel. Megfelelően kezelt nemesnyár erdőállományok ideális megoldást jelenthetnek árvízvédelmi szempontból.

Többek között felvetődött, hogy az itt tapasztalható változó vízállást kevésbé tudják tolerálni az őshonos fajok, a klímaváltozásra tekintettel szerencsésebb lenne rövidebb vágásfordulójú állományokat létrehozni, az egymásnak gyakran ellentmondó természetvédelmi és vízügyi igényeket az árvízvédelem szem előtt tartásával kellene közös nevezőre hozni.

Köszönet a kiválóan összeállított program szervezésében és lebonyolításában részt vevő vendéglátóknak.

Urbán Pál

szakosztályelnök, OEE Erdőművelési Szakosztály

Fotók: **Grédics Szilárd**

Egy különös fakorong margójára

A Zalaerdő Zrt. Bánokszentgyörgyi Erdészetének Bánkürtösi erdészkerületének kerületvezető erdésze, Bonczók Péter egy terepi bejárásunk után egyszer csak előhúzott az autójából egy fakorongot, amit a nála dolgozó favágók vágtak le a termelés során. Odaadta nekem, hogy szerinte én többet tudok vele kezdeni és használgom fel jól.

Amikor megláttam, már rögtön tudtam, hogy ez nem mindennapi történet. A mellékelt képen látszik a fakorong, ami kísértetiesen hasonlít az „Év fája” logóra. A repedés meg olyan, mint egy villámcsapás.

Gyakorlati faiparos ismerőseimtől kértem tanácsot, hogy hogyan tudom megóvni a korongot a repedéstől. Kitűnő megoldási lehetőségeket kaptam (kéreghántás, a palástról körkörös sugárirányú befúrás a szíjács aláig, bütüolajozás), azokat másnap akartam megcsinálni. Sajnos még aznap éjjel úgy berepedt béli, hogy okafogyottá vált mindez.

Így egy kíméletes szárítás után megcsiszolva, narancsolajjal/lenolajkencével lekezelve emlékeztet arra, hogy értő szemmel még egy levágott fakorong is tartogathat apró és különös csodákat...

Vaski László

okl. erdőmérnök